

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

PA ./ riksåklagaren ang. stöld

(Göta hovrätts dom den 19 december 2024 i mål B 4828-24)

Riksåklagaren har förelagts att svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag tillstyrker att prövningstillstånd meddelas i fråga om rubricering av stöldgärningarna och i fråga om påföljd.

Jag medger att gärningarna under åtalpunkterna 1.1. och 2.1. ska bedömas som ringa stöld och att påföljden bestäms till dagsböter.

Bakgrund

PA har dömts för två fall av stöld och ett fall av våldsam motstånd. Påföljden har bestämts till skyddstillsyn med föreskrift om att PA ska genomgå de insatser mot missbruk som frivården finner lämpliga.

Enligt de åtal för stöld som ligger till grund för domstolarnas bedömningar har PA, olovligen och med uppsåt att stjäla, under mars och april 2024 från två olika butiker tagit varor vars värde i det första fallet uppgick till 1 250 kr (åtalpunkten 2.1) och i det andra fallet till 1 311 kr (åtalpunkten 1.1). Tillgreppen innebar skada för butikerna.

Överklagandet till Högsta domstolen

PA yrkar att han istället för två fall av stöld ska dömas för två fall av ringa stöld och att påföljden ska bestämmas till dagsböter.

Han gör gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande och därvid slår fast att värdegränsen mellan stöld och ringa stöld bör höjas till i vart fall 1 500 kr i enlighet med nu rådande konsumentprisindex.

Grunderna för min inställning

Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, döms, om tillgreppet innebär skada, för stöld till fängelse i högst två år (8 kap. 1 § brottsbalken). Är brott som avses i 1 § med hänsyn till det tillgripnas värde

och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för ringa stöld till böter eller fängelse i högst sex månader (8 kap. 2 § brottsbalken).

Även om det tillgripnas värde inte är den enda omständigheten som ska beaktas vid bedömningen, har den i praxis ofta varit utslagsgivande, särskilt vid butiksstöld. Inflationen eller penningvärdets fall har dock fört med sig att värdegränsen kontinuerligt förskjutits (NJA 1990 s. 743, NJA 1994 s. 699, NJA 2003 s. 495, NJA 2009 s. 586 och NJA 2019 s. 591).

I NJA 2009 s. 586 aktualiserades frågan om värdegränsen mellan stöld och snatteri vid butikstillgrepp av varor till ett värde av 869 kr. Högsta domstolen bedömde gärningen som snatteri med motiveringen att värdet på varorna inte översteg 1 000 kr. Penningvärdet hade fortsatt att förändras efter 2003 års avgörande och 800 kr vid tidpunkten för 1990 års avgörande motsvarade vid tiden för Högsta domstolens prövning klart mer än 1 000 kr, varför en höjning av värdegränsen till 1 000 kr ansågs motiverad. I ett särskilt tillägg som samtliga Högsta domstolens ledamöter ställde sig bakom uttalades att en övergång till en ny högre gräns borde ske när en höjning till 1 250 kr kunde anses motiverad. Detta fick antas vara när konsumentprisindex utvecklats så att beloppet 800 kr vid tidpunkten för avgörandet i NJA 1990 s. 743 motsvarade mer än 1 250 kr.

Värdegränsen mellan stöld och ringa stöld går enligt nu gällande praxis vid 1 250 kr (se ”Ringa stöld-gränsen”, NJA 2019 s. 951).

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Hovrätten har i sina domskäl uttalat bl.a. följande.

Frågan är om stölderna ska bedömas som stöld av normalgraden eller som ringa brott. Då det inte har framkommit några försvårande omständigheter är värdet av det tillgripna godset avgörande för rubriceringen. Båda stölderna var s.k. butikstillgrepp.

PA har i hovrätten argumenterat för att utvecklingen av konsumentprisindex har varit sådan att det nu bör vara aktuellt att höja värdegränsen mellan ringa stöld och stöld vid butikstillgrepp till 1 500 kr. Han har i detta sammanhang

pekat på att Högsta domstolen i rättsfallet ”Ringa stöld-gränsen”, NJA 2019 s. 951, utgick från att ett belopp om 800 kr enligt konsumentprisindex 1990 motsvarade 1 250 kr år 2019. Han har även angett att beloppet motsvarade 1 554 kr år 2023.

Hovrätten anser att det, med hänsyn till en enhetlig och praktisk rättstillämpning, inte framstår som ändamålsenligt att hovrätten tillämpar en ny värdegräns utan ett nytt vägledande avgörande från Högsta domstolen. Enligt rådande praxis är gränsen mellan ringa stöld och normalgraden fortfarande 1 250 kr. Då värdet på det stulna godset i var och en av gärningarna motsvarar eller överstiger detta belopp är det fråga om stölder av normalgraden.

Mot bakgrund av rådande prisutveckling bör enligt min uppfattning värdegränsen för ringa stöld höjas till 1 500 kr. Jag instämmer i hovrättens bedömning att en ny värdegräns bör bestämmas genom ett vägledande avgörande från Högsta domstolen.

Jag tillstyrker prövningstillstånd.

Bevisning m.m.

Jag åberopar inte någon bevisning. Målet kan avgöras på handlingarna.

Eva Thunegard

My Hedström

Kopia till
Utvecklingscentrum
Åklagarkammaren i Linköping (AM-91051-24)